

De naam Pape is niet weg te denken uit de Noordbrabantse geschiedenis van de vorige eeuw. De Heusdense dominee was bij heel wat initiatieven, zowel kerkelijke als culturele, rechtstreeks of zijdelings betrokken. Kerkhistorici zullen hem vooral associëren met de inteugeling van de Afscheiding in het Land van Heusden en Altena. Maar Pape was ook (mede-)oprichter van het deftige Provinciaal Genootschap van Kunsten en Wetenschappen in 's-Hertogenbosch en de grondlegger van 'Christelijk Hulpbetoon', het steunfonds voor protestantse middenstanders in de verstrooiing.

Hij miste het postuur van een Groen of een Abraham Kuyper maar als voorvechter van de protestantse zaak in een overwegend roomse omgeving was hij een karakteristiek element in het Brabant van de negentiende eeuw. Het is de verdienste van Vroons dissertatie dat nu eindelijk eens al die activiteiten van Pape in hun onderlinge samenhang zijn bekeken.

Als een rode draad loopt door het hele boek heen de angst van Pape dat het protestantisme niet voldoende weerstand zou kunnen bieden tegen de overheersing door de Rooms-Katholieke Kerk. Vooral de vele overgangen van protestanten naar het katholicisme baarden hem zorg. Volgens Pape was dit fenomeen te wijten aan gemengde huwelijken, armoede, het proselytisme van de roomse geestelijkheid en de onverschilligheid bij veel bemiddelde protestanten. Als remedie daartegen beval hij goed godsdienstig onderwijs, waakzaamheid en sociale controle aan. Vroon beklemtoont dat Pape beslist geen doorgewinterde antipapist was: hij wist onderscheid te maken tussen de gemoedelijke en gelovige katholieken en de 'clericalen en ultramontanen'. Tegen het expansionistische 'romanisme' van die laatsten diende protestants Nederland zich weerbaar te maken. Verdeeldheid onder zijn geloofsgenoten was Pape daarom een gruwel en als kerkbestuurder wilde hij koste wat het kost harmonie en orde bewaren. Orthodoxen die wilden vasthouden aan de Dordtse synode hadden niet zijn sympathie, maar de moderne theologie die in de jaren zestig opkwam evenmin. Pape bleef zijn leven lang een man van het midden, trouw aan het rationalistisch –supranaturalisme zoals hij dat in Leiden had leren kennen.

Uit de ondertitel van de dissertatie kunnen we opmaken dat Vroon ook aan het Brabander-zijn van Pape veel gewicht toekent. Hij 'voelde en dacht als een Brabantse predikant' (p. 250). Daar lijkt veel voor te zeggen. De in Breda geboren en getogen Pape is bijna zijn gehele predikantenloopbaan in Noord-Brabant werkzaam geweest. Ruim 36 jaar was hij Nederlands Hervormd predikant te Heusden dat overigens amper Brabants kon heten omdat het pas kort daarvoor van Holland was afgesplitst. In dit Maasstadje fungeerde Pape ook als rector van de door hem heropgerichte Latijnse School en hij was een